

قصه همراهی هنرمندان با انقلاب اسلامی

موضوع کتاب «سال‌های شیدائی» بررسی سیر تحول هنر تئاتر در یکی از شهرهای مذهبی ایران، کاشان است. این کتاب خاطرات محسن خسروی، یکی از فعال‌ترین هنرمندان عرصه تئاتر در کشور است.

به گزارش سایت خبری پرسون، کتاب «سال‌های شیدائی» دربرگیرنده خاطرات شفاهی محسن خسروی از هنرمندان تئاتر است که با ۴۵۶ صفحه و قیمت ۲۳۰ هزار تومان توسط انتشارات راه یار عرضه شده است.

محسن خسروی از سال ۱۳۴۹ تاکنون یکی از صحنه‌گردانان اصلی تئاتر کاشان بوده است. او از اولین نوشته‌ها و اجراهایش در دبیرستان پهلوی سابق و مسجد میانچال کاشان گرفته تا دوران دانشجویی و سپس در دوران پختگی و اوج هنری با بیان و فرمی تازه از فکر دینی، آئینی و عرفانی نقش‌ها را به صحنه می‌آورده است. با وجود تنوع ژانرها و موضوعات و ایده‌های نمایشی او می‌توان نگاه دینی و عرفانی را به عنوان زمینه ثابت کارهای او شناخت.

خسروی عضو شورای نظارت و ارزشیابی نمایش کاشان، نقش مؤثری در تئاتر کاشان در بخش‌های مختلف بازیگری، تدریس، نویسندگی و کارگردانی داشته و چند دوره داور و عضو ستاد برگزاری جشنواره سراسری تئاتر مهر کاشان بوده است و تاکنون بیش از ۶۰ نمایشنامه به رشته تحریر در آورده است.

مسعود کثیری نویسنده و پژوهشگر و عضو هیئت علمی دانشگاه اصفهان با نگاهی به کتاب «سال‌های شیدائی» یادداشتی با عنوان «هنرمندان هم پای انقلاب اسلامی» نوشته که برای انتشار در اختیار خبرگزاری مهر قرار گرفته است.

مشروح متن این یادداشت را در ادامه می‌خوانید:

وقوع انقلاب اسلامی ایران، هر چند در بهمن ماه سال ۱۳۵۷ بود، اما تغییر در گفتمان حاکم در میان قشر زیادی از جامعه، سال‌ها بود که در نظر باریک‌بینان و نکته‌سنان عرصه‌های اجتماعی، مشهود بود. گفتمان جدید که با محوریت قرائت دیگری از اسلام با اندیشه‌های متفکرین اسلامی و در رأس آنان امام خمینی (ره) شروع شده بود، در سال‌های آخر حکومت محمدرضا شاه پهلوی، با ناکارآمدی سیاست تزریق فرهنگ پالایش‌خورده موردنظر سلطنت به جامعه، روزه‌روز در حال تجلی بیشتر بود و عرصه‌های مختلف تفکر، باور و ارزش‌ها را دربرمی‌گرفت و این چیزی بود که دستگاه سلطنت به خاطر تمرکزگرایی قدرت و فردگرایی از درک آن عاجز بود.

باورها و اندیشه‌های جدید، اندک‌اندک خود را در عرصه‌های مختلف، از جمله هنر نشان داده و تولید هنرهای جدید می‌کرد و گروهی از علاقه‌مندان عرصه‌های مختلف هنری از جمله تئاتر، تحت تأثیر گسترش گفتمان جدید، درصدد بودند تا حوزه اندیشه‌های جدید را در قالب‌های هنری، به جامعه عرضه نمایند تا بدین طریق ضمن ایجاد زمینه‌های پذیرش، بنیان‌های پایداری برای آن بنا کنند. این پدیده با وقوع انقلاب اسلامی و همزمان با شروع جنگ هشت ساله ایران و عراق، شتاب بیشتری گرفت و در دهه شصت به صورت خودجوش، بسیاری از گروه‌های هنری دست به تولید محصولات گوناگون، از جمله اجرای تئاترهای مختلف در شهرهای مختلف کشور زدند.

موضوع کتاب «سال‌های شیدائی» بررسی سیر تحول هنر تئاتر در یکی از شهرهای مذهبی ایران، کاشان است. این کتاب که خاطرات آقای محسن خسروی، یکی از فعال‌ترین هنرمندان عرصه تئاتر در کشور، به خصوص کاشان، را روایت می‌کند. کتاب به لحاظ مستند شدن به تصاویر و اسناد زیاد، جلوه‌های بصری بسیار خوبی را برای مخاطب ایجاد کرده است و هر چند کتاب مزبور را نمی‌توان نوعی تاریخ شفاهی به حساب آورد، اما در نوع خود از جمله بهترین اسناد شفاهی است که در موضوع هنر انقلابی در عرصه تئاتر تولید شده و می‌تواند هم نظر مخاطب عام و هم پژوهشگران عرصه تاریخ هنر را به خود جلب نماید.

کتاب مزبور حاصل انجام سی نشست و مصاحبه بین آقایان محسن صفائی‌فرد به عنوان پرسشگر و آقای محسن خسروی به عنوان مصاحبه شونده است. این مصاحبه‌ها پس از پیاده‌سازی، به قلم خانم نرگس لقمانیان بازنویسی و در قالب کتاب آماده شده است. محتوای کتاب نشان می‌دهد که چگونه جمعی دغدغه‌مند در یک شهر به شدت مذهبی (کاشان دارالمومنین) توانستند با تلاش خود، امکانات مختلف از جمله پایگاه مذهبی و مساجد را به خدمت اهداف انقلاب خود درآورده و اقبال مذهبی جامعه را با هنر تئاتر آشتی داده و قانع به پذیرش ظرفیت‌های هنر در اشاعه باورهای مذهبی نمایند.

یکی از مهمترین ویژگی‌های این کتاب، وجود صداقت مصاحبه‌شونده در بیان وقایع و نحوه مواجهه فردی با تجربیات جدید است که به راحتی حس غیرتصنعی بودن گفتار را به مخاطب القا می‌کند. جایی که مصاحبه شونده در مورد خاطرات تلاش‌های مرحوم پدرش برای انتقال خودش از خط مقدم جبهه به پادگان‌های پشت جبهه گفتگو می‌کند، صداقت و عدم پرده‌پوشی و عدم نگرانی از قضاوت‌های سطحی در آن به چشم می‌خورد. همچنین جایی که در صفحه ۲۸۸ کتاب در مورد مواجهه برخی از متولیان فرهنگی شهر با گروه تئاتر صحبت می‌کند، ناخودآگاه صداقت در گفتار را به خواننده خود منتقل می‌کند.

این کتاب همچنین مخاطب خود را به فضای اجتماعی و فرهنگی دهه شصت برده و برخی از آداب اجتماعی و فرهنگی مردم آن زمان را به خوبی تصویر می‌نماید. سخنان مصاحبه شونده در مورد مراسم خواستگاری در صفحه ۲۳۳ و خرید خانه در صفحه ۲۶۸، به خوبی بخشی از شرایط اجتماعی و اقتصادی دهه شصت را بیان کرده و لذا برای فهم برخی از زمینه‌های تاریخی آن زمان، برای مخاطبان جوان و یادآوری خاطرات گذشته‌ای نه‌چندان دور که به نظر می‌رسد خیلی از ما فاصله گرفته، مفید است. خواندن این کتاب شیرین، جذاب و خاطره‌برانگیز را به همه علاقه‌مندان حوزه تاریخ اجتماعی پیشنهاد می‌کنم.